

Асосноккунии

пешниҳоди лоиҳаи қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи манъ намудани воридот ва истифодаи борҷомаҳои полиэтилении ғафсиашон то 15 микрон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон (ғайр аз борҷомаҳои бедаста, ки қисми чудонашавандаи мол мебошанд)»

Лоиҳаи қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи манъ намудани воридот ва истифодаи борҷомаҳои полиэтилении ғафсиашон то 15 микрон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон (ғайр аз борҷомаҳои бедаста, ки қисми чудонашавандаи мол мебошанд)» тибқи супориши Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 9 апрели соли 2021, №25963, талаботи моддаи 18 Қонуни конституцсионии Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон» ва моддаи 5 Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи партовҳои истеҳсоли ва истеъмоли», бо мақсади ҳифзи саломатии аҳоли ва пешгирии ифлосшавии муҳити зист таҳия ва пешниҳод шудааст.

Яке аз мушкилоте, ки имрӯзҳо ҷомеаи ҷаҳониро ба ташвиш овардааст, ин ҷамъшавии зарфу борҷомаҳои пластикии зиёд мебошад, ки Тоҷикистон низ аз он истисно нест.

Шурӯъ аз солҳои 90-уми асри гузашта ба зарфу борҷомаҳои пластикӣ, бинобар сабаби арзон буданашон ва имкони истифодабарӣ барои нигоҳубини ҳама гуна маҳсулот, талабот зиёд гашт. Аммо таъсири манфии борҷомаҳои пластикӣ ба муҳити зист ба зудӣ эҳсос гардида, ҷомеаи ҷаҳонӣ барои даст кашидан аз истифодаи онҳо кӯшиш ба харҷ дода истодааст. Тибқи мушоҳидаҳои коршиносон, дар як сол беш аз 275 миллион тонна партовҳои пластикӣ ҳосил мешаванд, ки аз он тақрибан 12 миллион тонна ба ба ҳарҷо партофта шуда, таъсири он ҳамасола 1 миллион парандаҳо, 100 ҳазор ҳайвоноти баҳрӣ ва шумораи зиёди моҳиҳо ба нестӣ мерасанд.

Маҳсулоти пластикӣ муддати тӯлонӣ, аз 200 то 400 сол, таҷзия шуда, ба микропластикҳо тақсим мешавад. Хок ва обро заҳролуд мегардонад, ба занҷири ғизои ҳайвонот ва одамон дохил шуда ва ба касалиҳои вазнин оварда мерасонад.

Ҳамчунин, мутахассисону коршиносон таъкид менамоянд, ки зарфу борҷомаҳои пластикӣ ва полиэтилениро набояд баъд аз истифода бурданашон сӯзонд ва ё дар кӯчаҳо партоянд, зеро онҳо аз худ моддаҳои маҳсули заҳролудро хориҷ мекунанд, ки ҳам ба муҳити зист ва ҳам ба саломатии инсон таъсири манфӣ мерасонанд.

Ҳангоми истеҳсоли маҳсулоти пластикӣ ба он моддаҳои гуногуни кимиёвӣ илова карда мешаванд. Ин иловаҳои моддаҳои кимиёвӣ бо полимерҳо дар марҳилаҳои гуногуни раванди истеҳсолот барои тағйир додани хусусиятҳои физикӣ, гармӣ, электрикӣ ё эстетикӣ онҳо якҷо карда мешаванд, барои одамон заҳронок мебошанд, метавонанд ба организми инсон ворид шуда, равандҳои физиологиро халалдор созанд.

Тибқи маълумоти Созмони Милали Муттаҳид, агар то соли 2050 одамоне аз истифодаи зарфу борҷомаҳои пластикӣ даст накашанд, дар

укёнузи чаҳонӣ аз моҳӣ дида партовҳо бештар мешаванд. Моҳи март соли 2019 ин масъала муддати панҷ рӯз дар ҷаласаи Маҷмааи Умумии СММ дар Найроби (Кения) мавриди баҳсу муҳокимаронии қариб 5 ҳазор ширкаткунандагон – вазирон, донишмандон ва соҳибкорон қарор гирифта буд. Дар натиҷа, Маҷмааи Умумии СММ қатъномаеро қабул намуд, ки тибқи он дар муддати 10 соли оянда бояд 170 кишвари олам истифодаи маводҳои пластикиро маҳдуд намоянд. Аммо чандин кишварҳо мунтазири ин муҳлат нашуда, дар ин роҳ аллакай тадбирҳо андешидаанд. Дар Франция ва Литва аллакай истифодаи чунин мавод манъ карда шудааст. Дар Гурҷистон, Украина, Беларус, Қазоқистон ва Ўзбекистон низ истифодаи маводҳои пластикӣ маҳдуд шудааст. Аз соли 2019 дар Ҷумҳурии Ўзбекистон воридот ва истифодаи борҷомаҳои полиэтиленӣ ва пластикии кутрашон то 40 микрон барои истифодабарӣ бо мақсадҳои тичоратӣ, ба истиснои истифодабарӣ бо мақсадҳои шахсӣ, манъ карда шудааст. Дар кишварҳои дигар, амсоли ИМА, Россия, Қирғизистон ва ғайра чунин меандешанд, ки ин гуна тадбирҳо бояд тадриҷан ва давра ба давра роҳандозӣ карда шаванд.

Кишварҳои пешрафтаи дунё барои даст кашидан аз истифодаи зарфу борҷомаҳои пластикӣ ва полиэтиленӣ кӯшишҳо карда, давра ба давра рӯ ба истифодаи борҷомаҳои қоғазӣ ва латтагин овардаанд, ки партофтани онҳо ба партовгоҳҳои саҳти маишӣ ба муҳити зист таъсири манфӣ нашошта, дар муддати кӯтоҳ пӯсида ба манбаи порӯи органикӣ мубаддал мегарданд. Инчунин, барои истеҳсоли борҷомаҳои қоғазӣ ва латтагин хатҳои технологияи гаронарзиш зарур набуда, истеҳсоли онҳоро дар заминаи коргоҳҳо ва корхонаҳои дӯзандагӣ ташкил намудан имконпазир мебошад.

Тибқи маълумотҳо, дар ҳудуди ҷумҳурӣ фақат дар вилояти Суғд 3 адад корхона бо истеҳсоли маҳсулотҳои полиэтиленӣ мавҷуд буда, онҳо пурра эҳтиёҷоти ҷумҳуриро бо борҷомаҳои полиэтиленӣ таъмин карда наметавонанд.

Аслан ин маҳсулотҳо аз Ҷумҳурии Ўзбекистон ва Россия ворид карда мешаванд. Ҷумҳурии Ўзбекистон истифодаи маҳсулотҳои пластикиро то 40 микрон дар ҳудуди ҷумҳурии худ манъ карда бошад ҳам, содироти онро манъ накардааст. Бо сабаби манъ шудани истифодабарии маҳсулотҳои пластикӣ дар дигар ҷумҳуриҳои ҳамсоя, маҳсулотҳои истеҳсолшуда ва боқимонда метавонанд ба ҷумҳурии мо ворид гарданд.

Бо пешниҳоди лоиҳаи қарори мазкур мақсад гузошта шудааст, ки то соли 2025 истифодабарии борҷомаҳои полиэтилении ғафсиашон то 15 микрон манъ карда, ба истифодабарии борҷомаҳои қоғазӣ, латтагин ва полиэтиленҳои биологии тезпӯсанда гузашта шавад. Истифодабарии борҷомаҳои полиэтилении то 15 микрон якқарата буда, баъд аз харидорӣ намудан аз дӯкону бозорҳо дар муддати кӯтоҳ истифода гашта, ба нуқтаҳои партовчамъкунӣ партофта мешаванд ва баъд аз дар партовгоҳ ҷойгир шуданашон, ҳангоми вазидани шамол онҳо чун маводи сабук парешон мешаванд ва заминҳои кишоварзии гирду атроф, манбаъҳои обӣ ва муҳити

зистро ифлос менамоянд. Коркарди такрорӣ чунин партовҳои полиетиленӣ бо сабаби тунук буданашон ғайриимкон мебошад.

Дар баробари ин масъалаи ҳавасмандгардонии корхонаҳои истеҳсоли, ки бо истеҳсоли борҷомаҳои аз ҷиҳати экологӣ безарар аз қоғаз, картон, латта, сафол ва полиетиленҳои биологии тезпӯсанда машғуланд ва марказу дуконҳои савдо, ки аз фурӯши борҷомаҳои полиетиленӣ даст мекашанд аз пардохти экологӣ ба миқдори 15% озод карда мешаванд.

Бо назардошти гуфтаҳои боло, қабул ва мавриди амал қарор гирифтани қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи манъ намудани воридот ва истифодаи борҷомаҳои полиетиленӣ ғафсиашон то 15 микрон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон (ғайр аз борҷомаҳои бедаста, ки қисми чудонашавандаи мол мебошанд)» ин қадами аввалин дар коҳиш додани истифодабарии маҳсулотҳои пластикии истифодабариашон якқарата буда, амали саривақтӣ ва самарабахш дар эмин нигоҳ доштани саломатии аҳоли ва тоза гаштани муҳити табиати биҳиштосоямон аз таъсири номатлуби ин намуди партовҳо ба ҳисоб меравад.

Қабули қарори мазкур аз бучети давлатӣ маблағҳои иловагиро талаб намекунад.

Раис

Шерализода Б. А.

Муофиқа карда шуд:

Муовини якуми раиси Кумита

Қиёмзода З.С.

Муовини сардори раёсат

Неъматзода Н.Н

Матнро санҷид

Мамадусайнов С.

Сардори раёсат

Идиев Н.

Мудири бахши таъминоти ҳуқуқӣ

Шамсуддинов Х.